

<https://printo.it/pediatric-rheumatology/SI/intro>

Zdravljenje

Različica

7. Metotreksat

7.1 Opis

Metotreksat je zdravilo, ki se že več let uporablja pri otrocih z različnimi boleznimi. Zdravilo so najprej uporabljali pri zdravljenju rakavih bolezni, ker deluje tako, da zavira delitev celic (proliferacijo).

Učinek na delitev celic dosežemo samo, če dajemo zdravilo v visokih odmerkih. Pri revmatskih boleznih ga uporabljamo v nizkih odmerkih in v daljših časovnih intervalih ter učinkuje predvsem protivnetno. Pri uporabi nizkih odmerkov zdravila se večina neželenih učinkov ne pojavi, ali pa so blažji in lahko enostavno ukrepamo.

7.2 Odmerek/načini dajanja

Metotreksat je na voljo v dveh oblikah: v tabletah in kot raztopina za injiciranje. Bolnik zdravilo jemlje le enkrat tedensko, vedno na isti dan v tednu. Običajen odmerek je 10 do 15 mg na kvadratni meter (običajno do največ 20 mg na teden). Dodatek folne ali folinske kisline 24 ur po dajanju metotreksata znižuje frekvenco nekaterih neželenih učinkov. Pot dajanja in odmerek določi zdravnik na podlagi bolnikovega kliničnega stanja.

Tablete se bolje resorbirajo, če jih bolnik vzame na tešče in z vodo. Zdravilo, ki je pripravljeno v obliki ampul za injiciranje, lahko vbrizgamo podkožno kot inzulinske injekcije pri sladkornih bolnikih, ali pa ga vbrizgamo v mišico in zelo redko v veno.

Glavne prednosti uporabe injekcij sta boljša resorbcija, višje koncentracije zdravila v telesu in manj težav s strani želodca. Zdravljenje z metotreksatom je dolgotrajno. Večina zdravnikov

priporoča nadaljevanje zdravljenja z metotreksatom še najmanj 6-12 mesecev po tem, ko dosežemo umiritev bolezni (remisija).

7.3 Neželeni učinki

Večina otrok, ki so zdravljeni z metotreksatom, ima zelo malo neželenih učinkov. Pojavljata se predvsem slabost in tiščanje v želodcu. Temu se lahko delno izognemo, če bolnik zdravilo vzame ponoči. Za preprečevanje teh neželenih učinkov večkrat predpišemo vitamin folno kislino.

Včasih so potrebne dodatne tablete proti slabosti, ki jih bolnik vzame pred in po odmerku metotreksatu. Druga možnost je sprememba načina dajanja in nadaljevanje zdravljenja z injekcijami. Med ostalimi neželenimi učinki se lahko pojavijo razjede v ustih in redkeje kožni izpuščaj. Kašelj in težave z dihanjem so pri otrocih redke. Vpliv metotreksata na zmanjšanje števila krvnih celic je običajno zelo blago. V primerjavi z odraslimi se pri otrocih zelo redko pojavi dolgotrajna okvara jeter (fibroza jeter), verjetno tudi zato, ker so otroci veliko manj izpostavljeni dodatnim škodljivim vplivom na jetra, kot npr. prekomerno pitje alkohola.

Običajno zdravljenje z metotreksatom začasno prekinemo, če ob kontrolnem pregledu ugotovimo povečane vrednosti jetrnih encimov in kasneje zdravilo ponovno uvedemo, ko pride do normalizacije vrednosti. Redne laboratorijske preiskave so pri zdravljenju z metotreksatom nujno potrebne. Tveganje za nastanek okužb pri zdravljenju z metotreksatom običajno ni povečano.

Pri zdravljenju mladostnikov je pomembno opozoriti še na nekaj ostalih ukrepov. Strogo prepovedano je uživanje alkoholnih pijač, ki povečajo škodljive učinke zdravila na jetra. Zelo pomembno je tudi svetovanje spolno aktivnim mladostnikom glede uporabe kontracepcijskih sredstev, ker metotreksat lahko povzroči okvaro ploda.

7.4 Glavne indikacije za pediatrične revmatske bolezni

Juvenilni idiopatski artritis.

Juvenilni dermatomiozitis.

Juvenilni sistemski lupus eritematozus.

Lokalizirana sklerodermija